

P. Michaël Van Hecke

op weg naar Rome

(*Vervolg en slot*) *)

De *Autobiographia* laat ons in het duister over Van Hecke's verdere levensbijzonderheden. Na zijn terugkomst uit Rome (in de Lente 1662) vestigde hij zich wederom te Leuven, doch trad als predikant ook elders op. Zo vernemen wij uit een brief van Josse de Croock, pastoor van Sint-Baafs te Gent, aan Sinnich (4 September 1662), dat hij in de Zomer 1662 in de Scheldestad erg tegen die Leuvense professor te keer ging ⁵¹).

*) Zie *Augustiniana*, jrg. II (1952), blz. 248-274.

⁵¹) Josse de Croock aan Johannes Sinnich, Gent 4 September 1662: «Intellexi ex relatu fide dignorum R. P. van Hecke Augustinianum in templo monasterii sui in authorem libri cui titulus *Saulus Exrex* hesterna die ita debachatum fuisse, ut auditoribus fuerit causa magni scandali et offensionis. Inter alia enim refertur dixisse quod auctor dicti libri doceat sententiam haeticam quoad canonisationem sanctorum nec solum ecclesiam per plures annos, sed et sanctos visione beatifica summa tranquillitate perfruentes turbare, et tales paulatim Lovanio Gandavum et inde Sassoportum tendere ac ita ad defectionem et apostasiam declinare. At plura alia eiusdem farinae non semel sed repetitis vicibus magna impetuositate evomuit, addens se per totam octavam festi nativitatis divae Virginis concionaturum in Ecclesia cathedrali S. Bavonis et materiam in canonisatione sanctorum fusius tractaturum. Quae omnia cum vergant in gravissimum praeiudicium existimationis vestrae auctoritatis ac totius universitatis (pro qua dum vires mihi suppetent, semper pugnabo tamquam pro aris et focus) me obligatum censui verbulo E. D. V. indicare, ut pro sua in rebus agendis prudentia despiciat qualiter eiusmodi licentiosa ora compescenda sint. Haec quidem scripta sunt, non ut iis firmiter adhaereat, tantum enim obiter et ex relatu aliorum audivi, sed ut occasionem habeat se plenius informandi, ac tum si iudicaverit expedire auctoritatem iudicis vel Ill. D. Internuntii interpellandi. In hoc negotio plurimum opera et consilio prodesse poterit R. D. Poenitentiarius Gillemans, qui mihi pleraque narravit et de cuius rogatu haec omnia festinanti calamo E. D. V. scripsi. Quod si etiam opella mea utilis visa fuerit, et me et ipsam E. D. V. medullitus devoveo,

In 1664 wordt Van Hecke te Leuven voor de universitaire rechtbank gedaagd, omdat hij ook in deze stad zich in zijn preken was te buiten gegaan; waarom hij trouwens reeds in zijn eigen orde moeilijkheden had ondervonden. Ingevolge de uitvluchten van de aangeklaagde liet de rector het voeren van het geding over aan Professor Martinus Breydaels, een der *judices delegati* der Universiteit⁵²). Het ergste gevolg van dit proces was, dat de promotor het boekje van Van Hecke van dichtbij was gaan onderzoeken en tot de vaststelling gekomen dat zijn naam niet voorkwam in de

manens interim... Praetermittere non possum quod etiam eodem tempore de suggestu dixerit sententiam suam et theses de canonisatione sanctorum Romae esse approbatas et se plura specialia privilegia et indulta apostolica impetrasse » (AAL, 450).

⁵²) In AUL, 450 zijn enkele stukken aanwezig, komende van Johannes Wolffs, promotor van de Universiteit; daaruit blijkt dat Van Hecke in zijn preken b. v. had uitgeweid over « sacerdotes qui retinerent in domo sua obiecta propriae infirmitatis », die daarom slechte communies zouden gedaan hebben diezelfde morgen in de kerk der Augustijnen waar hij preekte; in het exordium van zijn preek op het feest Sint-Jan riep hij uit: « Die de waarheyt spreeckt die breeckt men den cop. Catholiquen isser een doctor die de waarheyt spreeckt, die de bullen van den Paus wilt manteneren, men breeckt hem den cop; geen waarheyt meer!... ». In een andere preek: « laudandos esse concionatores, non vero doctores qui sedent in altioribus scholis et locis sublimioribus, eo quod concionatores sint qui evangelium annuntient, quod isti doctores saepe ignorant... ». Van Hecke schijnt in deze periode niet zonder moeilijkheden in zijn eigen Orde gebleven te zijn. In een brief aan de rector d. d. 25 Juli 1664 (AUL, 450) zegt hij, dat indien hij schuldig wordt geacht, daarover zijn eigen oversten moeten oordelen « sicut de facto P. Mgr Provincialis ad delationem quorumdam minus faventium veritati cognitionem totius causae instituit, etiam antequam a Magnificencia Vestra citaretur [ipse Van Hecke] ». Een document uit 1672: *Informationi intorno alle persone che nel Paese Basso son'infette di Giansenismo*, noemt Van Hecke het slachtoffer van zijn eigen medebroeders, omdat de aalmoezen van zijn klooster zouden verminderd zijn wegens zijn anti-jansenistische actie; Vatikaans Archief, *Archivio della Nunziatura di Madrid*, t. 8, fol. 1-4. In gemelde *Informationi* wordt het geval van Pater Van Hecke veralgemeend. Soortgelijke feiten, die ook in andere kloosters voorvallen, verklaren waarom er zo weinig anti-jansenisten, zoveel Jansenisten zijn. Hierover zal men meer bijzonderheden aantreffen in onze studie *De Carmelitarum Belgicorum actione antijansenistica*, in *Analecta Ordinis Carmelitarum*, 17 (1952), 3-120, *passim*, vooral blz. 61 en 116-117.

In verband met latere moeilijkheden van Van Hecke in zijn eigen Orde wegens onvoorzichtige predicates kan nog het volgende meegedeeld worden. Het reeds vermeld hs. *Liber decretorum conventus Mechliniensis 1647-1689* deelt mee, blz. 235: « Singulis diebus [gedurende het provinciaal kapittel te Mechelen gehouden in 1667] conciones tum flandrico tum gallico idiomate mane et meridie

immatriculatieregisters. Driemaal achtereen wordt de Augustijn juridisch aangezegd « exhiberi litteras suae intitulationis seu alias... doceri se esse legitime inscriptum seu immatriculatum huius universitatis » ⁵³⁾. Omdat aan deze eis niet voldaan werd, besliste de rector op 4 Augustus 1664 « eum excludendum... ab omnibus actibus academicis quousque docuerit se intitulum esse » ⁵⁴⁾.

In deze moeilijkheid ligt vermoedelijk wel de verklaring waarom Van Hecke bij gelegenheid van het provinciaal kapittel te Antwerpen, niet te Leuven, op 6 Mei 1664 de volgende te Leuven gedrukte theses ⁵⁵⁾ liet verdedigen: *Augustinus usu-agnitus* ⁵⁶⁾ *ex-crescens Aurelius, hoc est ei-laurus, onusta centum bracteis veritatis, discussis totidem zizaniis falsitatis, sub praesidio Fr. Michaelis Van Hecke, Augustiniani Gandavensis, S. T. Doctoris Duacensis ac professoris Lovaniensis, sustinebit Antverpiae F. Joannes Overdaet, eiusdem voti religiosus*. Leuven, bij Cypriaan Coenestenus, 1664 ⁵⁷⁾, in folio, 14 blz.

Deze eigenaardige titelopgave doet onvermijdelijk denken aan

a diversis respective peritis habitae sunt, quos inter Eximius P. Mag. Van Eecke flandricam concionem habuit, communiore auditorum iudicio scandalosam. Die Veneris 15 [Octobris] Adm. R. et Eximius P. Mag. [Guilielmus Roevenigh], Praeses, cum haec comitia provincialia concluderet, coram Patribus capitulariter congregatis, declaravit R. et Eximium P. Mag. Van Eecke ob supradictam concionem scandalosam incurrisse poenam in sacris nostris Constitutionibus, 5 parte, cap. 9 taxatam; quam tamen RR. PP. Definitorii habita ratione personae pro sua prudentia et mansuetudine mitigarunt ». Hiermede houden eveneens verband de twee volgende geschriften waarvan ik de mededeling dank aan P. Norbertus Teeuwen:

Species facti inter Adm. RR. Patres Diffinitorii Ordinis S. Augustini Mechliniae congregatos, et Eximium P. M. Michaellem van Hecke, eiusdem Ordinis S. T. Doctorem Duacensem et Professorem Lovaniensem. Super concione habita ibidem in templo nostro die 10 Octob. an. 1667; z. p.

Synopsis concionis ab Exim. P. Magistro Van Hecke, Ordinis Erem. S. Augustini, S. Th. Professore in Comitibus Provincialibus Mechliniae, die 10 Oct. 1667; z. p.

⁵³⁾ FUL, 450.

⁵⁴⁾ FUL, 70.

⁵⁵⁾ REUSENS, *Documents*, V, 292; Ms. *Liber decretorum conventus Mechliniensis*, 202.

⁵⁶⁾ Dit woord is een anagram van *Augustinus*, evenals verder *ei-laurus* een anagram is van *Aurelius*.

⁵⁷⁾ Volgens de *Autobiographia* had Van Hecke reeds in 1660 deze thesis verdedigd te Leuven.

de bij Hoogewerff ⁵⁸⁾ vermelde onvoltooide publicatie van Michael Van Hecke : *Augustinus Usu-Agnitus. Super prima haeresi ab Innocentio X et Alexandro VII Pont. Opt. Max. damnata ex Pseudo-Augustino Cornelii Jansenii, Probatus Aurelius, hoc est ei Laurus. Auctore Michaelae Heckio, Augustiniano Gandavensi, S. Theol. Doctore Duacensi ac professore Lovaniensi.*

In de titelopgave is er een zekere overeenkomst met die der hoger vermelde thesis ; maar er zijn 200 bladzijden aanwezig in plaats van 14. Daarenboven heeft Van Hecke op de laatste bladzijde de volgende eigenhandige aantekening geplaatst :

« Hucusque edidi Bruxellis, quando per Jansenistas accepto folio Ccc [= 193] et delato ad fiscum regium ⁵⁹⁾ prohibitus est processus impressionis, anno Domini 1664 ».

Van Hecke had dus in 1664 een boek tegen het Jansenisme in voorbereiding, waarvan hij reeds een voorsmaak wenste te geven in de te Antwerpen verdedigde theses.

In Augustus 1665 verwekt Van Hecke nogmaals opschudding te Leuven door zijn predikaties gehouden in het Groot Begijnhof en bij de Dominikanen, met het gevolg dat er tegen hem in beroep wordt gegaan bij de aartsbisschop, de aartspriester (de landdeken) en de rector ⁶⁰⁾.

In hetzelfde jaar deed zich, daarentegen, een gunstig feit voor. Op de internuntiatuur te Brussel, waar Van Hecke reeds sinds lang een bekend persoon was, kwam Giacomo Rospigliosi, abt van S. Maria, de Vecchii vervangen. Hij was een neef van kardinaal Julius Rospigliosi, vroeger nuntius te Madrid, nu onder Alexander VII staatssecretaris. Dit was een gunstig feit, omdat deze oom weldra

⁵⁸⁾ HOOGEWERFF, *Bescheiden*, III, 8.

⁵⁹⁾ Bij HOOGEWERFF (l. c.) et NARDUCCHI, 94, bleven deze twee woorden onopgelost. In de Bibliotheca Angelica te Rome (Q. 7, 25) is een ander exemplaar van dit onvoltooid werk aanwezig. Op de laatste blz. (200) heeft Van Hecke aangetekend: « Hoc folio impresso et per jansenistas fraudulenter intercepto, prohibitus sum progredi in impressione, fratribus nostris in malum cooperantibus ». Op de keerzijde van het schutsblad heeft de schrijver overgeschreven de « Approbatio censoris deputati a Rmo Patre Petro Lanfranconio, tum totius ordinis nostri Generali ». Alipius Reylof (cf. KEELHOFF, *Geschiedenis*, 246) getuigde te Gent, 18 September 1664 (als censor) het boek aandachtig gelezen te hebben « non sine magna animi recreatione et pia mentis aedificatione » wegens de tegen de Jansenisten verdedigde doctrine van Sint Augustinus. « Originale... est penes me, quod testor [getekend] P. Michael Heckius ».

⁶⁰⁾ AUL, 389.

paus zou worden onder de naam van Clemens IX (1667-1669) en de neef op zijn beurt de staatssecretarie zou bekomen.

Intussen, reeds bij zijn eerste bezoek aan Rome, had Van Hecke, als strijder voor de onfeilbaarheid, zich de gunst verworven van Kardinaal Julius Rospigliosi en ook van Kardinaal Francesco Albizzi, de man van het H. Officie en van het anti-jansenisme. En toen dan de jonge Giacomo uit Rome naar Brussel afreisde, kreeg hij van beide kardinalen o. m. de opdracht mee de bevordering van Michael Van Hecke in de hand te werken. De brieven die hij in dit verband uit Brussel schreef mogen hier meegedeeld worden. De Internuntius aan Kardinaal Julius Rospigliosi. Brussel, 24 October 1665 :

« Concorrone nel Padre Magistro Michele Hecchio molti titoli di merito, poiche é soggetto di singolar dottrina e di sommo zelo. Da tali motivi persuaso e dall'autorità, che tiene sopra di me un mio riveritissimo Padrone, che prima della mia partenza di Roma me l'haveva raccomandato procurai subito giunto in Bruxelles di far qualche opera in suo servitio, ne fin'hora haverebbe egli tardato a sperimentarne gl'effetti se la presente constitutione delle cose l'havebbe permesso. A lui medesimo rappresentai candidamente in quel tempo et ho insinuato anche doppo in tutte le occasioni ciò ch'io apprendevo et apprendo poter mirabilmente conferire alle sue convenienze e confido che Sua Paternità sia rimasta interamente appagata del mio affetto, e delle mie ragioni. A tanti rispetti che mi porgevano efficacissimo impulso di contribuire quanto dalla tenuità mia puo derivare per le sodiffationi del Padre Magistro s'accresce hora il debito preciso, che me n'aggiungono i stimatissimi cenni di Vestra Eminenza, ond'io riputerò a mia grand'fortuna, che le congiunture favoriscano il desiderio ardentissimo che ne tengo. Circa l'ufficio della censura apostolica de'libri nell'università di Lovanio ⁶¹⁾, non ho sin'adesso sicura notitia di quello che in occurrenza di vederlo, si sia per l'adietro praticato, onde non posso se non assicurarlo l'Eminenza Vestra che in questo affare et in qualunque altro non haverà da bramare in me il Padre Hecchio se non l'apertura di poterlo servire, poiche in riguardo del patrocinio ch'egli gode,

⁶¹⁾ *Biogr. nat.*, IV, 702-705. Wegens gebrekkelijke inlichtingen meende Rome dat Dave aan de universiteit (ook) die leerstoel bezat waaraan de boekencensuur verbonden was. Deze leerstoel was in werkelijkheid echter sinds 1638 bezeten door Jacobus Fontanus, een der uitgevers van de *Augustinus*, die eerst in 1668 zou sterven. Niettemin was Dave in 1657 door Andreas Creusen, aartsbisschop van Mechelen, tot boekencensor voor zijn bisdom benoemd. Hij was in Juli 1664 gestorven.

io ripongo nella sua la mia propria consolatione e con rassegnare a Vestra Eminenza il mio infinito ossequio... » ⁶²⁾.

De Internuntius aan Kardinaal Franciscus Albizzi. Brussel, 31 October 1665.

« Nell'inviare a V. E. gl'avvisi di queste parte esercito un atto d'ossequio molto inferiore al debito dell'humillissima servitù mia, ond'il benignissimo gradimento con cui l'E. V. si degna di riceverlo viene da me riconosciuto per mero effetto della somma generosità sua, la quale con la multiplicatione de suoi favori va sempre accrescendo nuovi titoli alle mie antiche et innumerabili obligationi. In adempimento di quella, che mi corre sopramodo precisa d'obbedire a i riveritissimi cenni di V. E., ho dato sicuro indirizzo alla sua lettera per il Padre Magistro Lupo Agostiniano, il quale è adesso in Lovanio. Hoggi o dimattina potrà facilmente venire la risposta et io la trasmetterò col prossimo ordinario all'E. V. Per quello che tocca il Padre Magistro Ecchio, sento gran mortificatione, che la tenuità mia non habbia fin'hora permesso d'autenticar con l'opere il vivo desiderio, che tengo di servirlo e per sodisfare a ciò ch'è dovuto al merito di lui e per mostrare insieme quanto di stima nell'animo mio gl'accresca l'humanissimo affetto, col quale V. E. lo rimira. Mi è nondimeno di qualche consolatione il sapere, che fin dal principio del mio arrivo a Bruxelles cominciai destramente a ricercare tutti i mezzi, che potevano riuscir più atti a ridurre in buono stato gl'affari di S. P., ma trovai le dispositioni sì poco favorevoli, che appertamente connobbi esser necessario il benefitio del tempo per maneggiar con frutto la materia, ne già mai l'ho perduta di vista, anzi sono andato in ogni opportunità, suggerendo al Padre Magistro Ecchio il modo col quale mi pareva doversi egli governare per non lasciare a gl'emoli campo alcuno di mantenerlo in concetto di persona troppo inquieta et ardente nell'animo di quelli, che male impressionati hanno fatto sin qui, et è in mano loro di fare anche per l'avvenire ostacoli quasi insuperabili alle sodisfactioni di esse massime, che nella presente costituzione delle cose poco si puo sperare d'ottenere per altro verso, che per quello delle soavi e amichovoli insinuationi. Goderò in estremo che S. P. si compaccia, inerendo alle mie parole di regular il proprio zelo con la sua prudenza, ond'a me si dia adito maggiore di poter facilitar la consecutione di quanto brama e mostrar insieme qual premura io tengo ne gl'interessi di persona, che ha l'honore di dipendere dall'E. V. a cui rassegnando la mia ossequentissima divotione fo profondissimo inchino » ⁶³⁾.

⁶²⁾ Tienen, Dominikanenklooster, hs. 7799, 48-49.

⁶³⁾ *Ibid.*, 49-50.

De pogingen, die in Rome gedaan werden om Van Hecke te pousseren, bleven te Leuven niet onbekend. Op een vergadering van de theologische faculteit, op 19 October 1665, brengt de deken naar voren, dat volgens brieven, die uit Rome zijn toegekomen, de Internuntius moet proberen Van Hecke te doen benoemen tot opvolger van Antonius Dave, die wegens zijn anti-jansenistische verdiensten in 1649 benoemd was geworden tot koninklijke professor voor de scholastieke theologie. De vergaderde faculteit deed opmerken dat de hogeschool geen vrede meer zou kennen, indien het plan van Rome zou verwezenlijkt worden, want Van Hecke is zo'n « petulant » mens dat de universitaire overheden reeds vroeger tegen hem moesten optreden. Er werd dus besloten onmiddellijk brieven te schrijven aan de aftredende en de pas aangekomen internuntii, en hun mede te delen, dat Van Hecke een doctor van Douai was, die zich te Leuven ongewenst had gemaakt: 1. « conficiendo cathedram publicam ad docendum publice contra statuta universitatis ; 2. intentando lites facultati in Senatu regio pro continuatione eiusdem usurpationis ; 3. praesidendo disputationibus publicis », in strijd met de hem geëntimeerde voorschriften van de universiteit ; 4. door te Rome er voor te werken dat de lessen aan seculieren voorbehouden, zouden begeven worden aan regulieren ; 5. door te kort te doen aan de jurisdictie van de Rector, feit waarom hij bij publiek decreet uit de universiteit werd verworpen ; 6. door onophoudelijk te preken tegen de universiteit en tegen de faculteit en door te insinueren dat deze twee instellingen door Rome veroordeelde leerstellingen houden, klaarblijkelijk met het doel oude veten in de schoot der universiteit tot het leven terug te roepen ; een feit dat te Rome [?] zozeer mishaaide dat onlangs een van zijn boeken door de paus [?] werd gesupprimeerd. De slotvraag kwam er dus op neer dat Van Hecke niet zou bevorderd worden ⁶⁴).

⁶⁴) AUL, 389, 18-20. Vermoedelijk is in de aangehaalde tekst een vergissing ingeslopen. Op zich zou het helemaal niet bevreemden, indien Rome zekere geschriften van anti-jansenisten deed inhouden of zelfs verbieden (voor wat b. v. Du Bois betreft, cf. L. CEYSSENS, *Jansenistica*, I, Mechelen 1950, 284) maar in onze documentatie hebben we geen enkele aanduiding aangetroffen dat Rome reeds maatregelen zou getroffen hebben tegen geschriften van Pater Van Hecke (zijn *Augustinus Usu-agnitus* zal later te Rome wel ingehouden worden); integendeel dat de Raad van Brabant (namens de Koning) was opgetreden, hebben wij hierboven reeds vernomen.

In een brief van 26 October 1665 gaf de internuntius inderdaad een geruststellend antwoord ⁶⁵).

Een maand later bleek het dat Van Hecke ook bij de Geheime Raad had geïnsisteerd om de opvolging van Dave te bekomen, doch Franciscus Van Vianen, die zich toevallig te Brussel bevond, kon de nodige inlichtingen verschaffen ⁶⁶). Bij slot van rekening kreeg Van Hecke het gewenste professoraat niet.

Hij bleef echter in enge betrekkingen met de internuntiatuur ; hij ontving er raadgevingen en bracht er inlichtingen heen. Wij vernemen hierover in een brief van Giacomo Rospigliosi op 19 Maart 1667 toevallig het volgende :

« Quattro giorni sono mi capitò un pieghetto in cui veniva inclusa un foglio stampato senza il nome dell'autore et una lettera, che portava quello di Teofilo. Il di seguente m'inviò il Padre Van Hecke un altero esemplare del medesimo foglio con significarmi che correva per Lovanio e hieri mi trasmesse certe conclusioni di teologia » ⁶⁷).

Aan de goede diensten van Pater Van Hecke denkt Giacomo Rospigliosi nog wanneer hij reeds een paar jaar staatssecretaris is van zijn oom. Op 2 Maart 1669 schrijft hij aan zijn opvolger te Brussel dat hij getracht heeft zich de verschillende personen, die hij vroeger te Brussel heeft gekend, voor de geest te roepen in verband met leraarstoelen en andere plaatsen die te Rome eventueel zouden open vallen. Zijn achting gaat op de eerste plaats naar P. Christianus Lupus ; op de tweede plaats naar P. Van Hecke,

⁶⁵) Onder de opdrachten die hij uit Rome heeft meegekregen behoort ook te werken voor de « decus et dignitatem » van de universiteit. Ook zonder de brief die hij uit Leuven heeft ontvangen zou hij met veel omzichtigheid zijn te werk gegaan in verband met de censuurprebende. Hij zal de Universiteit steeds steunen. AUL, 389, 20.

⁶⁶) *Ibid.*, 25.

⁶⁷) NF, 55, 139. Die *Teofilo* doet denken aan de *Theophilus parochialis* van P. Bonaventura de la Bassée, een reeds oud, steeds herdrukt werkje (cf. *Biogr. nat.*, XI, 874) tegen wien P. FRANCISCUS BONAE SPEI in 1667 zijn *Christi fidelium Parochiale apologeticum* uitgaf; zie Cosmas DE VILLIERS, *Bibliotheca Carmelitana*, I, Parijs, 1752, 483. Reeds 10 October 1665 had de internuntius geschreven aan Kard. Chigi (Tienen, 1799, 37-40): « ... essendo venuti da me il Padre Ecchio et il Dottore Du Bois, benche non habbia oggi alcuno di essi il seguito di molti in Lovanio et in conseguenza non siano forse atti ad instillare i sentimenti loro negl'animi delli altri Dottori di quella università, tuttavia per essere huomini di dottrina e che professano una somma devotione verso la Santa Sede... ».

« il quale oltre al suo valore havendo incontrato molte [dis]sodisfazione con l'università de Lovanio, il levarlo di la honorevolmente potrebbe sodisfar lui e l'università medesima, che molte volte ha mostrato gusto che ciò si faccia ». Verder denkt de kerkvorst nog aan P. Herincx, Franciskaan, Verjus, Dominikaan, Bonaspes, Karmeliet, en de provinciaal der Franciskanen te Keulen. De Inter-nuntius moet inlichtingen inwinnen over deze en andere geschikte personen ⁶⁸⁾.

Franciscus Airoidi antwoordt op 13 April 1669 :

« Le notizie, che si sono potute ricavare di diversi soggetti sono le seguenti.

Il P. Lupi è soggetto assai letterato, e de' più stimati in queste parti: prevale nell'eruditione et historie sacre, nelle quali ha pochi pari: è però sospetto d'haver qualche inclinatione a Giansenio e l'ha dimostrato in alcuni scritti dati in luce intitolati, *Dissertatio dogmatica de attritione*.

Il P. Van Hecke, Agostiniano, è huomo insigne, di dottrina sana, e d'impareggiabile eloquenza nel dire. Ha bellissimo tratto, et apparenza non ingrata. Vien censurato da alcuni per troppo ardente, et ardito; ma tutti concludono ch'è huomo di singolarissime parti; e di gran sottigliezza nella theologia scolastica. Li suoi superiori lo levarono da Lovanio per compiacere l'Università, et hora risiede in Tirlemont, in qualità di priore di quel convento.

Il P. Herinx, Franciscano, vien riputato per huomo non inferiore al Van Hecke nelle scienze; è stato 12 anni lettore di theologia in Lovanio, et ha stampato con grand'applauso. Non ha l'ardenza di quello; è huomo assai piacevole; ma non ha quel profluvio naturale di dire.

Il P. Vergius, Domenicano, dicano esser morto, come anco quell'altro Padre Franciscano ch'era in Colonia.

Il P. Bonae Spei, Carmelitano, ha credito d'huomo virtuoso, e capace; ma da in certe oscurità non facili ad esser intese da altri.

V'è un tal P. Vervakes [Farvacques], Agostiniano, professore di theologia in Lovanio, che vien descritto per soggetto di valore, e molta capacità, di dottrina pura, e limpida.

A questo si vi può aggiungere il P. de Riddere, Commissario Generale de' Francescani, quale è soggetto d'intiera virtù, e d'un tratto ben amabile; ma è assai vecchio, e forse più bisognevole di riposo.

Vi sarebbe il P. Serafino a Giesu Maria, Carmelitano, di ottimi talenti, di prudenza soda, e di bel tratto; molto erudito in materia di giurisdittione ecclesiastica. Questo si suppone trovarsi in Roma.

Si crede che per servitio della Santa Sede potrebbesi riflettere

⁶⁸⁾ NF, 144, 166.

più sopra li Padri Van Hecke et Herinx, che sopra ogn'altro delli suddetti. Van Hecke riuscirebbe mirabile nelle letture, e piacerebbe a molti, il suo parlare, et il suo modo, oltre che in Roma in presenza de Padroni pare, che saprebbe, o dovrebbe moderare la sua ardenza. Herinx sarebbe più sodo, e più ponderato » ⁶⁹⁾.

Airoidi's voelhorens zijn dus fijn genoeg om te beseffen, dat hij om de staatssecretaris te behagen, Pater Van Hecke op de eerste plaats moet aanbevelen, hetgeen hij dan ook doet op diplomatische wijze. Wie tussen de regels kan lezen, bemerkt genoeg dat de internuntius Van Hecke's gebreken door heeft.

Van Hecke echter profiteert van zijn gebreken om zich in Rome op te dringen. Airoidi schrijft op 3 Augustus 1669 het volgende eigenaardige nieuws :

« Il Padre Vanecchio da l'ultima mano al suo libro contro Gian-senio ; e perché per quanto mi vien supposto, ad instigatione dell' Università di Lovanio già ne gli fu proibito da questi Consigli il proseguimento e la stampa supplica V. E. a degnarsi consolarlo colla permissione di portarsi costà, affinché possa sottometerlo alle censure et all'esame della Sacra Congregazione del S. Offitio, et appresso ottenere da Nostro Signore facoltà di darlo alla luce.

Dice egli esser un'opera non mai più composta ne veduta ; e necessaria per disgombrare le nuvole de gl'insegnamenti del sudetto Giansenio. Tutto ciò rappresenta egli all'E. V. nella qui acclusa ⁷⁰⁾, che io mi fo lecito trasmetterle per haver moltiplicate congiunture di ratificare all'E. V. l'invariabili sommissioni, colle quali le fo profondissimo inchino » ⁷¹⁾.

Vermits het voorstel beantwoordde aan de geheime verlangens van de Staatssecretaris werd het ook gunstig onthaald te Rome. Kardinaal Rospigliosi schrijft op 24 Augustus 1669 : « lo vedrò volentieri per la stima particolare che fo del merito e del valor di esso, che bramo sia noto anco più di presso a tutta questa corte » ⁷²⁾.

Doch op 19 October 1669 stuurt Airoidi een brief over van Pater Van Hecke, die zijn reis wil uitstellen, wegens het slecht seizoen dat gaat aanbreken, wegens de familiebezoeken die hij moet afleggen ten einde aalmoezen te vergaderen voor zijn reis-onkosten, en ook wegens het provinciaal kapittel dat rond Pasen

⁶⁹⁾ NF, 57, 208-209.

⁷⁰⁾ Dit stuk ontbreekt in het handschrift.

⁷¹⁾ NF, 57, 496.

⁷²⁾ NF, 144, 201-203.

van het volgend jaar moet plaats hebben. Hij verzoekt de Kardinaal aan de Generaal der Augustijnen te vragen, hem, Van Hecke, te benoemen tot praeses van het aanstaande kapittel, waarna hij zich dan met meer ere naar Rome zal kunnen begeven. Ten slotte, steeds egocentrisch ingesteld, vraagt hij geldelijke steun voor de uitgave van zijn gereedliggende studies ⁷³⁾.

Toen de Kardinaal op 16 November 1669 antwoordde, had hij blijkbaar Van Hecke reeds tot professor aan de Sapienza benoemd : « la venuta di lui qua e desiderata grandemente, il più presto gli sia possibile, salvo sempre ogni riguardo alla sua salute, acciò che la cathedra qui destinatagli non stia lungamente senza il suo lettore » ⁷⁴⁾. De Kardinaal had zich toen ook reeds ingespannen om zijn beschermeling tot praeses van het kapittel te doen benoemen, en beloofde hem bovendien alle hulp en steun.

Toen in de Lente 1670 Van Hecke, vergezeld van zijn zo kostbaar handschrift, voor de tweede en laatste keer zijn intrede deed te Rome, was Paus Clemens IX al lang begraven en vergeten, en had zijn opvolger, Clemens X, aan zijn eigen neef de staatssecretarie toevertrouwd. Ofschoon dus de toestanden in de Eeuwige Stad gewijzigd waren ten nadele van P. Van Hecke, kon deze toch zijn *Autobiographia* sluiten met deze zin : « Coepi docere... in Sapientia die 7 Novembris 1670. Deo gratias ». Het lang nagestreefd doel had hij bereikt ; hij was nu hoogleraar, wel niet te Leuven, maar zelfs in Rome.

Lucianus CEYSENS, O. F. M.

⁷³⁾ NF, 57, 698.

⁷⁴⁾ NF, 144, 218.
